

Van de redactie

Dit is de 42e uitgave van de Historische Vereniging Bergambacht.

Achtereenvolgens komen in dit nummer aan de orde:

1 Mededelingen bestuur en redactie	pag.2
2 Stichting Archeologie Krimpenerwaard	pag.5
3 HOP-nieuws	pag.6
4 De brandstichter (door Roel Botter)	pag. 7
5 Tiendwegen (door Roel Botter)	pag. 10
6 Bergambacht Cultureel afl.2 (door Matthijs Graafland	pag. 12
7 Het meisje zonder armen (door Betsy Koole)	pag. 17
8 De schandpaal bij De Kaak in de Raadhuisstraat	pag. 22
9 Opknapbeurt grafmonument burg. P.J. Smits	pag. 23

Mededelingen bestuur en redactie

We leven in een bijzondere tijd, dat moge duidelijk zijn. Ook onze vereniging heeft noodgedwongen haar activiteiten moeten afschalen. Bijeenkomsten zijn nog steeds niet toegestaan, zodat we ons moeten beperken tot contact via dit blad en een eventuele digitale nieuwsbrief, mocht daar aanleiding toe zijn. Niettemin groeit de vereniging nog altijd en mochten we weer enkele nieuwe leden welkom heten. We verwelkomen de heren. J.J. 't Hart en D.C. van den Berg.

Contributie

Bij dit nummer is een betalingsverzoek voor de verschuldigde contributie van €18,- gevoegd voor 2021. Wij verzoeken u vriendelijk dit bedrag over te maken op rek nr. NL04RABO0131799800 t.n.v. Hist. Ver. Bergambacht. o.v.v contributie 2021 en uw lidnr. Het lidnr. vindt u op de adressticker op de enveloppe.

Het verenigingsblad

Dit voorjaarsnummer zal een voor wat betreft de inhoud een deels afwijkende samenstelling hebben. Normaliter staat in dit nummer de agenda van de te houden Algemene Ledenvergadering die in het voorjaar plaatsvindt. Deze zal echter, net als vorig jaar, noodgedwongen worden verschoven naar een later tijdstip waarop we als vereniging weer bij elkaar kunnen komen. Een agenda is er ook nog niet, omdat het bestuur om dezelfde reden niet kon vergaderen. De redactie probeert van elke periode een lezenswaardig blad te maken. In het zoeken naar interessante onderwerpen en de daaraanvolgende research gaat veel tijd zitten. Daarom stemt het ons gelukkig dat we een aantal bijdragen kunnen plaatsen welke door leden zijn geschreven. Berichtten we al eerder over Matthijs Graafland die een artikel schreef over de Bergambachtse dichter Bergman, het

pseudoniem van Aart Kok, nu heeft hij een bijdrage geschreven over een beroemde Amerikaanse jazzmusicus die gedurende een aantal jaren in Bergambacht woonde. Er volgt trouwens nog meer interessant werk van zijn hand. We kijken er naar uit! Ook kregen we een prachtig verhaal aangeleverd geschreven door Betsy Koole over Aartje Zanen het “meisje zonder armen” uit Ammerstol. Heeft u ook een interessant verhaal dat beslist niet mag worden vergeten? Laat het ons weten. Bent u zelf niet zo’n schrijver dan zetten wij graag de tekst op papier tijdens een interview.

Sloop en nieuwbouw

Onlangs zijn weer een 2-tal beeldbepalende panden in de Burg. Uilkensstraat tegen de vlakte gegaan. Villa Tannie en villa Mon Désir. Gelukkig hebben we ze op beeld vast kunnen leggen toen ze nog bewoond waren. We doen ons uiterste best om ons archief ‘bij de tijd’ te houden. Als u mee wilt doen: graag. Denkt u dat er ergens iets gaat veranderen of hebt u kennis van concrete plannen, maak a.u.b foto’s en mail ze ons, of laat het ons weten, dan maken wij de foto’s.

Villa Mon Désir (links) en Villa Tannie, gesloopt in november 2020 (foto Roel Botter)

Ook het markante pand aan de Kadijkselaan nr 7 dat onlangs zodanige brandschade opliep dat herstel geen optie bleek, werd gesloopt. Er zal een nieuw pand verrijzen.

Aan de Lekdijk-oost viel tenslotte het pand van de voormalige graanmalerij van Van Wijngaarden-ooit gebouwd door Van der Straaten- ten prooi aan de slopershamer. De belendende gebouwen zullen t.z.t volgen is de bedoeling.

Het voorste gebouw, de voormalige graanmalerij, gesloopt in dec.2020 . De naastgelegen panden zullen ook verdwijnen.

(foto Roel Botter)

Van Werkgroep Archeologie naar Stichting Archeologie Krimpenerwaard

(door Paul in het Veld, voorzitter SAK.)

Op 16 juli 2020 is de Stichting Archeologie Krimpenerwaard opgericht. Wat ging hieraan vooraf? Nadat de gemeenten in Nederland verantwoordelijk werden gesteld voor het archeologisch beleid, heeft de Historische Kring Krimpen (HKK) zich hard gemaakt om een werkgroep op te richten die zich bezig zou houden met archeologie in Krimpen aan den IJssel. In 2014 is om die reden de Werkgroep Archeologie Krimpen (WAK) ontstaan. Al snel na de oprichting werd contact gelegd met de historische verenigingen van omliggende gemeenten, omdat het besef doordrong dat archeologie zich niet houdt aan gemeentegrenzen. Van uitwisseling van kennis en ervaring kwamen we met de tijd te spreken over de mogelijkheid tot integratie van al deze werkgroepen. Hierdoor zou de slagkracht in de Krimpenerwaard voor archeologie worden vergroot. Op 16 juli 2020 is de samenwerking tussen de verschillende werkgroepen archeologie van Ouderkerk aan den IJssel, Krimpen aan den IJssel, Krimpen aan de Lek, Lekkerkerk en Bergambacht formeel tot stand gekomen en zijn deze werkgroepen overgegaan in de zelfstandige Stichting Archeologie Krimpenerwaard (SAK), gevestigd in de gemeente Krimpenerwaard. De SAK zal in 2020/21 zich toelagen op verdere integratie van de diverse werkgroepen in één organisatie en op de samenwerking met de historische verenigingen. De SAK staat daarbij nadrukkelijk open voor deelname van die historische verenigingen die tot nu toe hebben gekozen om (nog) niet te participeren in het initiatief. Betekent dit nu dat de band tussen de historische verenigingen en de SAK is doorgeknipt? Geenszins: al was het alleen maar omdat in de formele opzet van de SAK elke deelnemende historische vereniging lid is van de gebruikersgroep van de SAK en als zodanig invloed kan hebben op het beleid van de SAK. Verder kan de HKK de SAK vragen op gezette tijden inzage te geven in de activiteiten van de SAK door middel van

een lezing voor leden of een artikel in de Nieuwsbrief. Uiteraard doet de SAK dat graag. Dus, de Werkgroep Archeologie Krimpen van de HKK staat sinds 16 juli 2020 formeel los van de HKK, maar de HKK heeft erop historisch/archeologisch gebied een belangrijke samenwerkingspartner bijgekregen in de vorm van de Stichting Archeologie Krimpenerwaard. Een combinatie om trots op te zijn!

Hop Nieuws

Zoals u weet is de bibliotheek eind vorig jaar verhuisd van Esdoorn 1 naar Pleinstraat 4 –hoek 's Heeraartsbergstraat . Ze is nu tijdelijk gehuisvest in het pand van Speksnijder Interieurverzorging. Voor de meeste bewoners, door de meer centrale ligging in het dorp, wellicht wat gemakkelijker bereikbaar. Met de nieuwe vestiging is tegelijkertijd in het HOP een een nieuwe presentatie/tentoonstelling ingericht door de Historische Vereniging, dit keer met als titel : **Metten is Weten**. In de vitrines allerlei items die met meten te maken hebben zoals gewichten, inhoudsmaten en ellematen.

Het ligt in de bedoeling dat ons bestuurslid Peter Sluisman hierover op 26 maart 2021 van 19.00h -20.30h in het HOP een lezing zal geven. Dit alles natuurlijk onder voorbehoud van de voorschriften die dan gelden m.b.t. de pandemie. Ook op dit moment van schrijven is de bibliotheek maar ten dele open en de tentoonstelling bekijken is nu niet mogelijk. Het Historisch Café dat gepland was op 9 januari kon om dezelfde reden geen doorgang vinden. Het volgend Café staat gepland voor 8 mei, van 11.00h – 13.00h , maar ook dit keer met het nodige voorbehoud. Wij zullen u via de ons ter beschikking staande media zoveel mogelijk op de hoogte houden van de eventuele aanpassingen.

De brandstichter.

(door Roel Botter)

Dit verhaal werd eerder gepubliceerd op onze facebookpagina

De boerderij lag te glanzen in de najaarszon toen ik na een zwiep aan mijn stuur, met een boog het erf op reed. Het grind knarste onder mijn fietsbanden. Net als zo veel boerderijen langs de Bovenberg is dit ook een ‘voormalige.’ Geboerd wordt er al lang niet meer. Het enorme gebouw wordt maar voor een deel bewoond. De huidige bewoner gebruikt de enorme stal als werkplaats om te klussen en spullen in op te slaan. In de Krimpenerwaard zijn de meeste boerderijen van het hallentype, waarbij het woonhuis en de stal in elkaars verlengde liggen in één gebouw. Dit moet een boer met een flinke veestapel geweest zijn, bedenk ik, wanneer ik de lengte van het gebouw als maatstaf neem. In de voorgevel bevindt zich een mooi ‘engelenraam’ en dat raam is de reden dat ik hier ben aangeland. Ik ben begonnen met een fotoserie over dit type vensters die je vooral in de Krimpener- de Alblasser- en de Lopikerwaard vindt. Elders in Nederland tref je ze vrijwel niet.

Zo rond het begin van de 20^e eeuw, toen dit soort boerderijen werd gebouwd, schroomden rijke boeren niet om met hun welstand te pronken. Ze hadden niet alleen mooi gerij met koetsjes en paarden, maar lieten bij het bouwen van hofsteden de voorgevels vaak fraai versieren. Dat gebeurde dan met engelenramen. Wat zijn engelenramen? Engelenramen zijn 3 vertikaal naast elkaar geplaatste ramen, waarbij het middelste raam hoger is dan de buitenste. Vaak is de bovenzijde van het middelste raam voorzien van een bekroning in accoladevorm. De buitenste kunnen die bekroning ook hebben, maar zijn ook wel vlak. Vooral bij de vorm met 3 accolades is met weinig fantasie het silhouet van een engel met gespreide vleugels te

herkennen. Daaraan ontleent het dan ook zijn bijnaam. Er zijn ook ramen waarbij het middelste raam is bekroond met een boog en de zijramen weer vlak zijn. Ze worden wel als engelenraam beschouwd, maar ook wel ‘melkmeisje’ genoemd. Het is dan ook niet moeilijk om in dit type raam het silhouet van een meisje met een juk op haar schouders te herkennen.

Engelenraam (foto Roel Botter)

De eigenaar was op het erf aan het werk. We kenden elkaar. Ik legde uit wat mijn bedoeling was en we raakten in gesprek over de boerderij, over het voortdurend lager wordende grondwaterpeil en de enorme verzakkingen die dat teweeg brengt. Scheuren in het gebouw waren de stille getuigen. “Doodziek word je er van,” zei hij. “Tientallen jaren stond alles hier kaarsrecht, maar na de bouw van het pompstation van de Goudse Waterleiding langs de N210 is de ellende begonnen en het houdt niet meer op. Alles verzakt en verval.” Ik vroeg hem naar de geschiedenis van de boerderij. Hij vertelde over de vorige bewoners die hier meer dan een eeuw hun bedrijf hadden. “Deze boerderij is in het begin van de 20^e eeuw gebouwd, nadat de vorige op deze plek tot de

grond toe is afgebrand,”vertelde hij. “Daar zit nog een heel verhaal achter, want het was niet zomaar een brand, hij is aangestoken.” Mijn nieuwsgierigheid was gewekt, dit verhaal moest ik horen! “Vertel” drong ik bij hem aan. “ Die vorige boerderij stond op dezelfde plek als deze,” begon hij. Hij wees naar opzij. “Kijk, daar die sloot lag er toen ook en dat stukje land aan de overkant hoorde er ook bij. Om op dat stuk land te komen hadden ze een plank over de sloot gelegd, waar nu dat bruggetje is. Er was toen een versmalling met aan beide kanten een hoveling. Daar verderop woonde boer O.” Hij wees naar een niet minder grote boerderij. “Wanneer die boer ging melken, voer hij met de schouw door die sloot naar zijn land. Geen probleem zou je denken. Maar wanneer die plank over de sloot lag, moest hij de schouw uit, de plank weghalen en weer terug de schouw in. Een aantal keren had hij zich al beklagd, maar de irritatie bleef. Uiteindelijk is het vreselijk uit de hand gelopen. Ze zijn elkaar nog net niet in de haren gevlogen, maar op een dag heeft boer O. de ander toegebeten dat hij zou zorgen “dat hij in z’n nest zou verbranden.”

Kort daarna, of dat de volgende nacht al was weet ik niet, maar het zou kunnen, is de boerderij tot de grond toe afgebrand en hebben de boer en zijn gezin nog maar nauwelijks het vege lijf kunnen redden. Alles wees er op dat boer O. de brandstichter was, maar het viel niet te bewijzen. Hij heeft een tijdje vast gezeten, maar ze moesten hem laten gaan. Wegens gebrek aan bewijs, zoals dat vandaag de dag heet. Maar hij was hier in Bergambacht wel klaar. Niemand wilde nog iets met hem te maken hebben. Hij verdween naar Groningen en ging in de varkenshandel. Niemand hoorde nog iets van hem. Tot de dag kwam dat Gerrit den Hoed, de varkenshandelaar, met een bericht kwam dat niemand voor mogelijk heild. Gerrit was in Groningen geweest en had vernomen dat O. was overleden. Kort voor zijn overlijden had hij bekend dat hij inderdaad de brandstichter was geweest. Nou vraag ik je.” Verbluft keek ik hem aan. “Man wat een verhaal, dat moet ik opschrijven.”

Tiendwegen

(door Roel Botter)

De meeste polderbewoners weten wel ergens een tiendweg te vinden. Dat het begrip tiendweg meer is dan gewoon een naam, is dan weer minder bekend. Tiendwegen zijn kort samengevat wegen met aan beide zijden een sloot of soms een wetering. Ooit is uitgezocht hoeveel er zijn. Tiendwegen blijken niet overal voor te komen maar zich te beperken tot 14 stuks in de Krimpenerwaard en 16 in de Alblasserwaard. Dan zijn er nog 6 in de Vijfheerenlanden en nog enkele in Rijnland, Schieland, de Lopikerwaard en de Tielerswaard. Een totaal van 48 tiendwegen. In Gouda zijn er dan nog de Korte- en de Lange Tiendweg, maar of dat een verwijzing is naar een historische tiendweg blijft een vraag.

Het kenmerkende van tiendwegen is dat ze vrijwel altijd parallel lopen aan een rivier op een afstand van gemiddeld driekwart kilometer van die rivier. De Lekkerkerkse tiendweg is een goed voorbeeld. Ze zijn meestal meerdere kilometers lang, gemiddels 3 km en liggen vaak in het verlengde van een andere tiendweg. Daardoor is er sprake van een aaneengesloten wegensysteem. Ze komen veel voor in oude ontginningen. Waar tiendwegen voor dienden en waarvan hun naam afkomstig of afgeleid is, is nog steeds onduidelijk. Doordat ze in elkaars verlengde liggen mag worden aangenomen dat ze pas zijn aangelegd nadat de ontginning gereed was. Het is denkbaar dat ze zijn aangelegd om het verderop gelegen land te bereiken, dus voor de afvoer van de landopbrengst. Maar waarom er dan aan beide zijden van de weg een van elkaar gescheiden watering ligt met een verschillend peil is weer een vraag die nog niet is beantwoord. Lange tijd is verondersteld dat tiendwegen een rol speelden bij de heffing van belastingen, de tienden van het tiendrecht. Ook werd er wel gedacht dat ze een rol speelden bij de waterbeheersing en een functie hadden bij de afvoer van water in westelijke richting. Maar later bleek dat het

kwelwater pas in de 18^e eeuw een probleem werd en de tiendwegen veel ouder zijn. Ze zijn nog ouder dan de eerste gebouwde molens in het gebied. Dat verklaart volgens deskundigen hun afwezigheid bij de Oude Rijn, omdat daar een brede strook klei is afgezet.

Een veel voorkomende verklaring voor de naam tiendweg tenslotte is een verwijzing naar het vervoer van goederen. Daarbij wordt een link gelegd naar het 'tieën (trekken) van goederen langs het water. Er wordt nog immer over het ontstaan, de naam en de functie van tiendwegen gegalaverd. Het zij zo. Wij genieten intussen van de fraaie vergezichten die zich ontvouwen wanneer we een fiets-of wandeltocht maken over deze oeroude paden.

Bron: Boerderij en Erf

**Tiendweg-oost tussen Okkerskade en de Kerkweg naar
Lekkerkerk**
(foto Roel Botter)

BERGAMBACHT CULTUREEL: aflevering 2

(door Matthijs Graafland)

JOHNNY GRIFFIN (1924-2008)

1. Inleiding

Dit artikel begint met een raadsel. Hieronder ziet u twee foto's staan. De vraag is: welke overeenkomst is er tussen beide afgebeelde personen?

Het antwoord krijgt u direct. Beide personen woonden in Bergambacht. Die overeenkomst wordt nog groter als ik vertel dat beiden aan de Kerksingel woonden. Het verband tussen deze twee wordt het grootst als ik ook nog prijsgeef dat ze in hetzelfde huis aan de Kerksingel hebben gewoond!

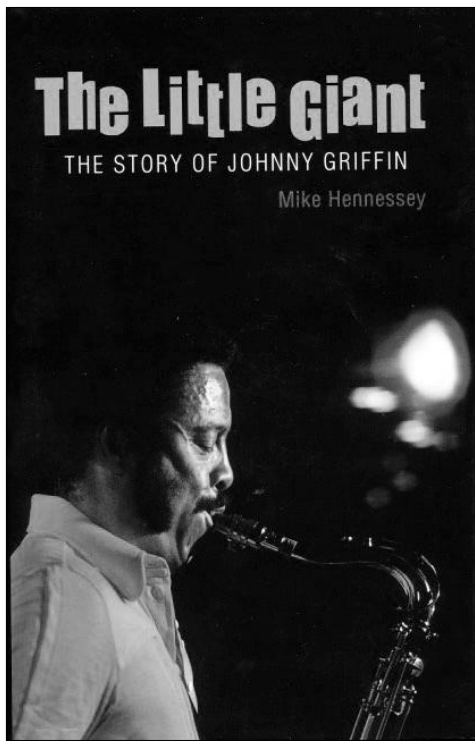
De foto van de man op de melkwagen vond ik op de website van onze historische vereniging. Het bijschrift luidt: 'Aan de Kerksingel in Bergambacht begon Kees Deelen al voor de oorlog als melkboer. Hij verkocht melk van zijn eigen koeien.' Bij mijn weten heb ik hem nooit ontmoet. De man op de rechterfoto heb ik wel ontmoet. Zijn naam is Johnny Griffin en hij was jazzmusicus. Niet zomaar een, maar daarover verderop in dit artikel. De ontmoeting vond plaats in Zalencentrum De Waard, 1975 dacht ik, toen deze jazzmuzikant daar een concert gaf. Als

plaatselijk correspondent van het streekblad De Havenloods mocht ik een verslagje schrijven van dit optreden. Na het concert kreeg ik zelfs gelegenheid om Griffin een paar vragen te stellen. Niet onbelangrijk detail in dit verband: ik wist helemaal niets van jazzmuziek en ik had geen flauw idee wie Johnny Griffin was. Niet gehinderd door enige kennis van zaken dus werd ik geacht een artikeltje te schrijven. Waar dat op uitliep vertel ik u aan het eind van dit artikel.

2. Biografie

Eerst maar eens meer over Johnny Griffin. Johnny Griffin was een Amerikaans jazzsaxofonist. In 1928 werd hij in Chicago geboren. Begin jaren 40 debuteerde hij als tenorsaxofonist in het orkest van Lionel Hampton, een wereldberoemde bandleider. Later speelde hij met o.a. John Coltrane, een van de belangrijkste en invloedrijkste vernieuwers in de jazzgeschiedenis. De muziekstijl die Griffin in deze jaren ontwikkelde wordt Bebop of kortweg Bop genoemd: een jazzstijl die wordt gekenmerkt door een hoog en soms wisselend tempo, grote beheersing van de instrumenten en veel improvisaties.

Hoe komt zo'n man in Bergambacht terecht? Dat verhaal vond ik in een boek dat over zijn leven is geschreven door Mike Hennessey (2008) met de titel: *The Little Giant -the story of Johnny Griffin-*. Het begint in 1965 bij een optreden van Griffin in Parijs. Een bezoeker van dat concert was een twintigjarige Nederlandse vrouw. Haar naam: Miriam Verhaar. Zij was secretaresse en model voor een Brits modemerik dat in Amsterdam was gevestigd. Ze wist niets van Jazz, had er ook geen interesse voor, maar de vriend met wie ze op vakantie was wilde naar de jazzclub om mensen die hij kende te ontmoeten.

Toen ze binnenkwam was Griffin al bezig met zijn optreden. Zijn aandacht richtte zich direct op Miriam. Dat moment terughalend zei Miriam. ‘Zodra ik hem zag werd ik verliefd.’ En Johnny herinnerde zich: ‘Ik was helemaal in de ban van haar. Kon mijn ogen niet van haar afhouden. Het was liefde op het eerste gezicht.’

Miriam gaf haar baan op en verliet Nederland om met Johnny in Parijs te gaan wonen. Drie jaar later werd hun dochter Cynthia geboren. Het appartement op een twaalfde verdieping bleek niet geschikt voor een gezin met een klein kind. Ze probeerden eerst iets anders in Parijs te zoeken en toen dat moeilijk bleek belde Miriams vader dat er in Nederland, in Bergambacht, een mooi huis te huur stond. Ze

verhuisden in 1973 naar Bergambacht en bleven er 7 jaar wonen. (1973-1980)

Van onze secretaris, Roel Botter, hoorde ik dat hij in het achterdeel van de voormalige boerderij van Kees Deelen, de melkboer, woonde. In het voorste gedeelte woonde Ton Helmer. Miriam, de vrouw van Johnny, was een schoonzus van Ton Helmer.

Het beviel Griffin goed in de Krimpenerwaard. Hij bewonderde het landschap: de molens, het groen en de vele oude boerderijen.

Over het leven in Bergambacht zei hij: Parijs was mooi, maar wonen in een appartement op de 12de verdieping was niks aan. Ik vind het heerlijk om na een optreden naar mijn huis te gaan in een dorp van meer dan 500 jaar oud. Ik kom daar tot rust, ik componeer, speel op mijn saxofoon en verzorg onze tuin. Dat is een leven dat in Parijs of New York niet mogelijk is.

Als Griffin het heeft over het verzorgen van de tuin aan de Kerksingel zit er nog een addertje onder het gras: in een klein deel van de tuin had hij ook wat hennepplanten staan voor eigen hasjgebruik. Hij verbaasde zich over de openheid hierover in Nederland: je kon in krantenartikelen lezen hoe je de hasj-plant moest kweken! Griffin kon de verleiding van overmatig druggebruik overigens weerstaan. Hij had veel van zijn muziekvrienden verloren aan de drugs. Toen jazzpianist Rein de Graaf bij hem in de tuin aan de Kerksingel zat verzuchtte Griffin in dit verband: 'Everybody's dead and we're sitting here in Holland...?'

In 1980, na zeven jaar Bergambacht verhuisden ze weer naar Frankrijk. Wel weer naar een boerderij, in het zuiden van Frankrijk: Johnny kon slecht wennen aan het Nederlandse klimaat.

Tot zijn dood, een fatale hartaanval in 2008, hebben ze daar gewoond. Tot op de laatste dag bleef hij muziek maken. Zichzelf bewijzen hoefde hij die laatste jaren niet meer. In een interview vertelde hij: "Wat moet

ik op deze leeftijd nog bewijzen? Tegenwoordig concentreer ik me meer op de schoonheid in de muziek, de humaniteit."

3. Tenslotte

In de inleiding van dit artikel schreef ik dat ik hem na zijn optreden in De Waard mocht interviewen. Al na de eerste vraag had hij door dat dat jonge 'journalistje' tegenover hem niets van zijn muziek snapte. Het mooie was dat hij zich toen niet ergerde of neerbuigend deed. Hij nam me als het ware bij de hand en gaf me vriendelijk en geduldig een kort college jazzmuziek. Ik was hem er dankbaar voor.

Matthijs Graafland

Aartje Zanen, het meisje zonder armen.

(door Betsy Koole-van der Bas)

Een bijzonder familielid

Wat vooraf ging:

In onze familie ging het verhaal rond, dat er aan de “de Jongen”kant in Ammerstol, vroeger een vrouw zonder armen is geweest.

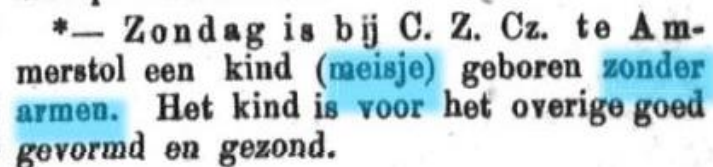
In de stamboom gegevens van mijn vader Johannes van der Bas, zou dit Elizabeth de Jong 1865-1894 moeten zijn, een zus van mijn overgrootmoeder Leentje de Jong 1876-1943.

Deze Elizabeth “zonder armen” is wel getrouwd en heeft ook 3 kinderen gekregen en is vrij snel na de geboorte van haar jongste kind op 28 jarige leeftijd overleden.

Het leek mij onwaarschijnlijk, dat zij geen armen zou hebben, maar ja de overlevering zegt het en niemand kon dit bevestigen of ontkennen.

In de Schoonhovense Courant op www.samh.nl zijn heel veel leuke berichtjes te vinden en ik was op zoek naar Zanen de naam van mijn overgrootmoeder aan de Broere kant.

Ik kwam vol verbazing en bij toeval dit onderstaande bericht tegen 16 februari 1884:

*— Zondag is bij C. Z. Cz. te Ammerstol een kind (meisje) geboren zonder armen. Het kind is voor het overige goed gevormd en gezond.

Wat blijkt nu :

We hebben het hier over Aartje Zanen geboren in Bergambacht (boven Ammerstol) op 10-02-1884 en overleden op 18-06-1904 te Bergambacht.

Haar ouders waren Cornelis Zanen Cornelis zoon en Johanna Sterk Martinus dochter

De ouders van mijn overgrootmoeder Geertje Broere-Zanen 1876-1955 zijn Aart Zanen Cornelis zoon en Aartje Sterk Martinus dochter 2 stellen bestaand uit 2 broers en 2 zussen van elkaar, die bovendien ook nog naast elkaar woonden

Aartje zonder armen is dus een nicht van mijn overgrootmoeder Geertje Broere-Zanen

Er waren nog meer berichtjes over Aartje in de Krant:

? *AMMERSTOL, 2 Juli. Het kind zonder armen bezoekt thans de kermissen en is deze week op de Lekkerkerkse kermis. Het is te hopen voor de arme ouders en het ongelukkige kind, dat menigeen het moge gaan bezichtigen.

Ze stonden met haar op kermissen, hier was ze pas 2 jaar.
Artikel 2 juli 1886 Schoonhovensche Courant

Onder de nieuwe schoolmeubelen aan de 2e openbare school te Berg-Ambacht trekt vooral de aandacht eene schoolbank, vervaardigd ten behoeve van een kind zonder armen, dat genoemde school bezoekt, en die hoogst waarschijnlijk in Nederland hare wedergera niet vindt.

Genoemde bank bestaat uit eene zitbank, die gemakkelijk achteruit geschoven kan worden, waardoor het kind in de gelegenheid is met hare voeten te schrijven. Het tafelblad is beweegbaar in verticale richting, waardoor de bank voor lezen en schrijven tevens kan dienen.

Ook de voetenplank is verstelbaar, zoodat de leerling gedurende den ganschen leertijd van het meubel gebruik kan maken. De bank is vervaardigd naar eene teekening van den hygiënist Coronel, te Leeuwarden. Aan bedoelden heer komt zeker dank voor zijne belangelooze medewerking, terwijl niet minder

Ze kreeg een speciale schoolbank artikel 25 augustus 1890
Goudsche Courant

Berg-Ambacht, 1 Aug. Namens Hare Majesteit de Koningin werd de oud-leerlinge der 2e openbare lagere school alhier, **Aartje Zanen**, het in deze streken wel bekende meisje zonder armen, deze week door onzen burgemeester verblijd met een fraaie naaimachine. Het meisje heeft het in de vaardigheid harer voeten zoo ver gebracht, dat zij ook met een naaimachine, hoe ongelooflijk ook, goed en vrij vlug kan omgaan. Zij bezat er echter geen en haar vader was niet bij machte om er een te koopen. Hare Majesteit verwachtte, dat haar geschenk zoude bijdragen om mede eenigszins in de behoefte van het meisje te voorzien.

Ze kon met haar voeten naaien en kreeg een naaimachine van koningin Wilhelmina, artikel 2 augustus 1902 Schoonhovensche Courant

Ik vertelde dit verhaal aan Coby Zanen, de buurvrouw van mijn moeder. Ze zei meteen: "dat is tante Aartje, daar hebben we een foto van". Aartje is een oud-tante van haar man Tinus.

Ik heb de foto mogen inscannen, waarvoor nogmaals dank.

En hier is ze dan: Volgens de overlevering is ze op 20 jarige leeftijd overleden, omdat ze op de kermis kou vatte en een longontsteking kreeg.

Heeft iemand meer informatie over haar, dan hoor ik het graag.

Betsy van der Bas
betsyenwimkoole@ziggo.nl

De schandpaal bij De Kaak wordt aan de vergetelheid ontrukkt

Ooit werd in Bergambacht rechtgesproken door de Vierschaar. In het boek “Uit Bergambachts Verleden,” van Dick Blanken wordt hierover geschreven. De Vierschaar zetelde in het Regthuys, zoals het gebouw werd genoemd op de hoek van de huidige Raadhuisstraat en de Burg. Uilkensstraat. We zullen nu niet verder ingaan op de rechtspraak toen en de bouwgeschiedenis van het pand. Dat wordt in het boek uitgebreid beschreven. Het Regthuys is al lang geleden vervangen door wat ooit Herberg Het Bonte Paard heette en later, toen het gebouw werd gekocht door Klaas van Vliet, omgedoopt tot Hotel- Café-Restaurant Het Centrum. Een nogal ‘gedurfde’ kwalificatie van een gewone dorpskroeg, waar het menu bestond uit een broodje met een bal gehakt of een uitsmijter en het hotelgedeelte werd gevormd door één kamer die de naam hotelkamer nauwelijks mocht dragen.

Café Het Bonte Paard omstreeks 1915. In 1928 kreeg het de naam 't Centrum

Zowel het voormalig Regthuys als het latere café vielen uiteindelijk ten prooi aan sloop en vernieuwing. Echter één bouwkundig aspect bleef gehandhaafd. En ook nu nog, nadat het leegstaande pand in februari 1982 volledig uitbrandde en werd vervangen door de appartementen die hier nu staan, bleef dat zo. Het is een onopvallend detail en vrijwel iedereen gaat er letterlijk aan voorbij. Er zullen maar weinig mensen zijn die zich afvragen waarom die hoek zo is gemaakt. Want om die hoek gaat het. De hoek van het pand is namelijk niet haaks, maar vormt een schuin vlak. Het is een herinnering aan 'De Kaak,' de plek waar ooit de schandpaal stond. Hier werd een veroordeelde "te schande gezet" of "aan de kaak gesteld." Wellicht dat hier ook veroordeelden openbaar werden gebrandmerkt met het brandijzer dat in de hal van het voormalig raadhuis te zien is. Omdat de dorpskern van Bergambacht bepaald niet rijk bedeed is met historische panden en plekken vond de Historische Vereniging het een goed idee om aan deze plaats meer aandacht te besteden door het laten aanbrengen van een aanduiding waarop de historie van deze hoek wordt beschreven. Nadat alle belanghebbenden hun akkoord hadden gegeven is het bord gereed en zal het binnenkort, wanneer samenkomen met meerdere personen weer mogelijk is, worden onthuld.

Het grafmonument van burgemeester P.J. Smits

In onze 3 dorpskernen zijn monumenten niet bepaald dik gezaaid schreef ik al. Daarom moeten we als vereniging ook zuinig zijn op panden, plekken en objecten die een historische waarde vertegenwoordigen, ook al zijn ze nog niet eens als zodanig aangemerkt door de instanties die hierin een beslissende stem hebben. Op dit moment is de Gemeente Krimpenerwaard bezig met een inventarisatie van panden en objecten die de kwalificatie van gemeentelijk monument zouden moeten krijgen, waarbij zij de hulp van lokale historische

verenigingen heeft ingeroepen. Op de lijst die zij heeft voorgelegd ontbreekt echter een object dat enkele bestuursleden van onze vereniging ook als historisch zouden willen beschouwen, n.l. het grafmonument van voormalig burgemeester P.J. Smits. Het monument bevindt zich op de Bergambachtse begraafplaats aan de Dijklaan. Het lijkt er op dat de voorbije jaren geen onderhoud aan het object is besteed. De bepleistering van de grondplaat was afgebrokkeld en de metalen vaas met agave was verveerd door corrosie.

De bekende aannemer van restauratiewerken Den Hoed uit Bergambacht heeft belangeloos de betonnen plaat prachtig hersteld en ons bestuurslid Peter Sluisman heeft zich uitgebreid beziggehouden met het weer in conditie brengen van de metalen vaas met agave. Wanneer binnenkort het monument van de groene winteraanslag is ontdaan, wordt de vaas teruggeplaatst en kan het monument er weer jaren tegen.

De metalen agave van het monument in het atelier van Peter Sluisman

